

CUVÂNT DE RĂSPUNS

Distinse Coleg, Academician Ioanel Sinescu,
Distinși membri ai Academiei Române,
Onorați invitați,

Suntem azi în Aula Academiei Române pentru a sărbători un om deosebit și pentru a ne exprima recunoștința și admirația față de un strălucit confrate de-ai noștri, o personalitate excepțională a medicinei și chirurgiei românești, dl. Academician Ioanel Sinescu.

Stimate Domnule Academician Ioanel Sinescu,

Sunteți membru al Academiei Române din anul 2008 și membru titular din 2011 și, de atunci, sunteți o prezență activă în viața instituției noastre. Ați construit o carieră excepțională, care vă plasează în rândul celor mai străluciți medici chirurghi români. Sunteți unul dintre fondatorii programului de transplant renal și Directorul Centrului pentru Urologie și Transplant Renal din Institutul Clinic Fundeni.

Este pentru mine o deosebită onoare să am privilegiul de a răspunde, în numele Academiei Române, discursului dumneavoastră de recepție, distinse coleg, un discurs de o mare densitate intelectuală, științifică și umanistă, care confirmă, încă o dată, valoarea incontestabilă a operei și a personalității dumneavoastră.

În tradiția Academiei Române, omagierea unor personalități marcante sau a unor școli de cercetare reprezintă un motiv recurent al Discursurilor de recepție. Cele unsprezece volume apărute până în prezent la Editura Academiei, care reunesc toate discursurile de recepție susținute între 1869 și 2022, conțin rememorări ale unor figuri emblematice ale culturii naționale – creatori din diverse ramuri artistice sau savanți -, ale căror lucrări au devenit repere fundamentale, dar și evocări ale unor instituții esențiale pentru modernizarea și progresul societății românești sau chiar elogiuri simbolice aduse unor idei, categorii, domenii ale cunoașterii sau segmente ale societății românești. Aceste volume oferă o perspectivă veridică și autentică

asupra istoriei culturale a României și a Academiei Române, conturată prin omagiul adus celor care au contribuit esențial la dezvoltarea acestor domenii, dar și prin prezentarea unor subiecte de larg interes. În același timp, discursul de recepție simbolizează, totodată, o încununare a carierei profesionale a celui sau a celeia care-l prezintă, membru titular al Academiei, fiind o celebrare a ceea ce este valoros și durabil.

În acest context, distinse domnule academician Ioanel Sinescu, discursul de recepție pe care l-ați susținut azi adaugă la această moștenire culturală o evocare vibrantă și pasionată a Școlii românești de chirurgie, în mod special a programului de transplant renal la Spitalul Fundeni, pe care d-voastră l-ați creat și l-ați slujit cu pasiune, perseverență și devotament întreaga d-voastră viață.

Stimate domnule academician Ioanel Sinescu,

Ați prezentat cu forță și profunzime una dintre cele mai înalte misiuni ale medicinei – aceea de a păstra demnitatea vieții umane chiar și în fața suferinței, când noi oamenii suntem cel mai greu încercați. Ați amintit, cu sobrietate și respect, de înaintașii acestei nobile profesii, conturând, totodată, parcursul propriu, presărat cu momente de cumpănă, efort, dar și cu realizări remarcabile. Opera dumneavoastră științifică, contribuțiile în urologie, transplant renal și bioetică sunt piloni care au redefinit standardele medicale românești și internaționale.

Discursul dumneavoastră este un elogiu adus valorilor fundamentale ale medicinei – știința, empatia, responsabilitatea – dar și o pledoarie discretă, însă fermă, pentru renașterea respectului față de elite, față de educație și față de cercetarea autentică.

Domnule academician, prin meritele profesionale de necontestat ale Domniei Voastre, prin calitatea umană care vă definește, sunteți, fără îndoială, un model pentru generațiile tinere de medici și de cercetători, iar prezența dumneavoastră între noi îmbogățește spiritul acestei instituții.

Prin prezentarea discursului d-voastră despre „Transplantul Renal în Institutul Clinic Fundeni – Standarde Europene”, ne-ați oferit o amplă retrospectivă și analiză ale dezvoltării transplantului renal în România, cu accent pe contribuțiile Centrului din Spitalul Fundeni. Contextul și importanța acestui program de importanță strategică națională pentru siguranța sănătății românilor cu greu ar putea fi supra-apreciate. Din 1997, sunteți Directorul Centrului

pentru Uronefrologie și Transplant Renal din cadrul Institutului Clinic Fundeni. Ați fost manager al Institutului Clinic de Uronefrologie și Transplant Renal Fundeni (2009-2010), Director Medical al Institutului Clinic Fundeni (1997-2006), Șef de Secție al Clinicii de Chirurgie Urologică și Transplant Renal din Spitalul Fundeni (1997-2012). Din 2005, sunteți Membru al Consiliului Științific al Agenției Române de Transplant. Ați fost și sunteți în continuare prezent și activ în Consiliile Științifice ale unor prestigioase reviste de profil.

V-ați aflat, încă de la începutul carierei, în avangarda introducerii și a dezvoltării programului de transplant renal în România, lucrând, la începutul activității d-voastră de chirurg, în echipa Prof. Dr. Eugeniu Proca. Tocmai de aceea, discursul d-voastră nu este, în primul rând, o narare a rezultatelor personale, chiar dacă acestea au fost excepționale, ci o profesiune de credință a modului în care medici de cea mai înaltă calificare și profesionalism au slujit o instituție fanion a medicinei din România, Spitalul Fundeni.

În pregătirea și consolidarea acestui program, dimensiunea juridică și aceea etică au fost și rămân mereu componente de bază. De aceea, ați contribuit, în intervalul 1994–1997 la elaborarea Legii Transplantului de Organe și Țesuturi, aprobată în Parlament în 1997. Dar, în primul rând, activitatea d-voastră științifică, chirurgicală și clinică este legată de realizările echipei pe care ați creat-o, ați motivat-o, ați inspirat-o și ați condus-o, tocmai pentru că această activitate a fost aceea care a constituit și a determinat realizările importante ale Institutului Clinic Fundeni: astfel în 1997, s-a realizat prima recoltare multi-organ de la donator în moarte cerebrală (21 iunie); primele două transplanturi renale cu rinichi de la donator decedat (22 iunie); și înființarea primului Departament autonom de Transplant Renal din România. Iar toate acestea culminează cu Centrul Fundeni, declarat Centru de Excelență acreditat european (în 2004).

Rezultatele și statisticile sunt, desigur, numere și procente, dar ele corespund în viața reală faptului de a rămâne în viață a mii de oameni, a menținerii calității vieții și a speranțelor acestora, a echilibrului funcțional al tot atâtor familii de aparținători: 2406 de transplanturi (1997–2025), cu o supraviețuire, la 10 ani post-transplant, de 88,2% dintre pacienți, dintre care 78,6% cu funcție renală normală.

Realizările din domeniul transplantului pediatric au apărut în aceeași perioadă, aducând multă alinare și speranță copiilor și părinților greu încercați și loviți de soartă: în 1997, primul

transplant renal pediatric cu donator viu (tatăl); în 1999, primul transplant la copil cu rinichi de la donator pediatric decedat; în 2005, transplant la copil anefric post-tumori Wilms; în 2022 și 2024, primele transplanturi la pacienți HIV-pozitivi din România.

Dar transplantul ridică nu numai aspecte tehnice, chirurgicale și în general științifice de cea mai mare complexitate și dificultate, pe care Academicianului Sinescu ni le-a prezentat din perspectiva cuiva care are o stăpânire tehnică de o virtuozitate impecabilă. Toate acestea sunt dublate de probleme, uneori dileme etice, dintre cele mai complicate și chiar descurajante prin caracterul lor paradoxal conceptual.

Iată, schițate, câteva dintre aceste probleme care constituie dimensiunea etică a problematicii transplantului. Doresc ca prin elaborarea acestei părți, în prelungirea a ceea ce ne-a spus dl. Acad. Sinescu, să semnalez că etica medicală, în particular etica transplantului, nu este, așa cum s-ar putea crede uneori, un iritant exercițiu arogant de dojenire încruntată a medicilor de către aceia care, de pe o falsă poziție de superioritate, dau lecții de atitudine și de conduită medicilor, pentru că, nu-i așa?, ei știu mai mult și mai bine decât medicii cum devine treaba cu medicina. Ei bine, Nu! Medicina, totuși, o fac medicii; asta este ceva analitic, și prin urmare necesar.

Dar, așa cum bine s-a spus mai recent în medii de filosofie a științei, noi toți, ca specie cultural-istorică-politică, și nu numai medicii sau, să zicem, eticienii-filosofi, suntem parte a unui *proiect etic* ca dimensiune a evoluției noastre (un important filosof contemporan american al științei și al biologiei, Ph. Kitcher, a introdus conceptul, termenul și argumentul, despre care, evident, nu voi vorbi acum).

Acum, pentru un chirurg implicat în transplantul renal, principalele probleme de etică medicală țin, în primul rând, de echilibrul între drepturile individului, binele pacientului, resursele limitate și transparența și validitatea deciziilor. Iată cele mai relevante aspecte ale unui decalog sui-generis al eticii transplantului (se poate consulta *Transplantation Ethics*, 2015, ed. Robert M. Veatch & Lainie F. Ross).

1. Consimțământul informat

Donatorul viu trebuie să înțeleagă pe deplin riscurile, beneficiile, dar și alternativa de a nu dona. Consimțământul trebuie să fie liber, conștient și fără presiuni (familiale, sociale, financiare).

2. Autonomia donatorului

Donarea unui organ trebuie să fie voluntară, nu impusă sau indusă prin constrângeri emoționale. Evaluarea psihiatrică și/sau psihologică este esențială, mai ales pentru a detecta motivații ascunse sau conflicte interne.

3. Evitarea exploatării sau a comerțului cu organe

Transplantul nu trebuie să devină o tranzacție economică. Orice motiv financiar (plăți directe sau indirecte) între donator și receptor este (sau trebuie să fie) interzis prin lege și principii etice.

4. Selecția receptorilor

Cum se alocă un organ rar? Pe baza compatibilității imunologice, a necesității medicale, a șanselor de succes? Sau influențează statutul social, economic sau conexiunile personale? Chirurghul trebuie să participe la decizii corecte, transparente și echitabile.

5. Conflictele de interese

Chirurghul nu trebuie să acorde prioritate cunoștințelor personale, colegilor, rudelor. Nici un interes personal, academic sau profesional (ex. pentru statistici mai bune) nu trebuie să influențeze deciziile clinice.

6. Beneficiul și non-maleficiența (sau non-malpraxisul)

Riscurile intervenției asupra unui donator sănătos trebuie să fie minimizate și justificate. Chirurghul trebuie să aibă convingerea că beneficiul pentru receptor depășește riscul pentru donator.

7. Respectul față de pacientul decedat și familia acestuia

În cazul donatorilor în moarte cerebrală - Respectarea criteriilor legale și medicale de diagnostic. Consimțământul explicit sau prezumat legal. Comunicare empatică și transparentă cu familia.

8. Echitatea în accesul la transplant

Nu toți pacienții au acces egal la listele de așteptare sau la centrele de transplant. Chirurghul trebuie să se opună discriminării pe baza de vârstă, gen, etnie, dizabilitate, statut HIV, etc.

9. Obligația de a comunica onest

Chirurgul trebuie să comunice cu sinceritate și empatie atât cu donatorii, cât și cu receptorii – privind riscurile, prognosticul, complicațiile sau eșecul grefei.

10. Datoria de a rămâne la curent cu standardele profesionale

Etica implică și competență profesională continuă – chirurgul are obligația morală să aplice metode sigure, validate tehnic, moderne.

10 bis. Și aș adăuga, așa cum insistă un bun prieten chirurg ca să adaug la acest decalog – să nu facă rău pacientului!

Desigur, decalogul pare evident și cât se poate de intuitiv în multe din punctele sale, dar, așa cum arată practica medicală, probleme reale și dureroase apar în practica vieții de zi cu zi, pentru că nu sunt două cazuri sau situații perfect identice. De aceea, reflecția etică este importantă și ajută, iar chirurgul poate fi secondat de un specialist antrenat în etica medicală.

Distinse Domnule Acad. Ioanel Sinescu,

România a fost inserată pe harta internațională a transplantului renal datorită muncii dedicate și asidue a d-voastră și a echipei d-voastră de la Institutul Clinic Fundeni.

Excelența a fost atinsă prin perseverență, instruire internațională, reforme legislative și implementarea standardelor europene.

În numele celor care au ascultat frumosul discurs de azi al Domniei Voastre, vă mulțumesc și vă urez ani mulți de rodnică activitate științifică! Societatea românească vă datorează enorm, așa cum fiecare dintre noi datorăm fiecărui medic care ne asigură calitatea unei vieți sănătoase sau care, cel puțin, ne ajută să suferim cât mai puțin și să trăim o viață demnă. Minimizarea suferinței și a durerii nu este doar un deziderat etic al unei filosofii utilitariste, ci este, în primul rând, un țel al vieții de calitate a omului contemporan care trăiește, în medie vorbind, mai mult decât trăiau înaintașii săi.

Vă urez, în numele colegilor mei, ani mulți de activitate creatoare, în care să continuați să fiți o lumină călăuzitoare în domeniul științei medicale și al chirurgiei, un promotor neobosit al valorilor care definesc adevărata excelență.

Vă mulțumesc.

